

поступово змогли здобути рівність з чоловіками, вибороли право голосу, право на освіту, вільний вибір професії тощо. Процес зрівняння чоловіків і жінок у правах був нелегким і пройшов багато різних випробувань. Тому зараз для нас є дуже важливим дотримуватись цієї гендерної рівності, удосконалювати ці принципи адже зараз ця проблема ще не є повністю вирішена. Демократичне суспільство повинно надавати і чоловікам, і жінкам рівні можливості для участі в усіх сферах життя, оскільки права жінок є невід'ємною частиною прав людини. В Україні розвиток гендерного законодавства здійснюється швидкими темпами, та його практична реалізація залишається недосконалою, що ставить перед нами завдання забезпечити реалізацію цих норм у житті.

Список використаних джерел

1. Еволюція правового становища жінок: історія і сучасність / Упорядники О.М. Руднева, О.Р. Дашковська; наук. ред. А.П. Гетьман. Харків: Право, 2000. 196 с.
2. Ольховик І.І. Міжнародно-правовий захист прав жінок. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2018. №9. С. 48.
3. Петренко І. Жінки в історії України: Київ: 2014. 24 с.
4. Кравець В.П. Становище української жінки та жіночої освіти в період з IX по XVII століття. *Українознавчий альманах*. №6. С. 33-37.
5. Уварова О.О. Права жінок та гендерна рівність: навч. посіб. Київ: 2018. 77 с.
6. Шевченко М.І. Соціально-правовий статус української жінки кінця XIX – поч. XX ст. 131 с.
7. Лівчук С. Історичні передумови існування гендерної нерівності у суспільстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №2. С. 142-143.
8. Копачовець Н. Правові аспекти рівності прав чоловіків і жінок у сфері соціального забезпечення. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_48

Яцук Т.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц., доктор права УВУ, завідувач
кафедри теорії та історії держави і права ЗУНУ,
Заслужений юрист країни
Кравчук М. В.*

ПРИНЦИП «ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА» ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Принципи права – «це провідні засади, ідеї права, які в конкретному вигляді характеризують його зміст, визначають спрямованість правового регулювання», серед яких принцип «верховенство права» є з найважливіших при розбудові та становленні

правової держави. Можна стверджувати про фундаментальний вплив принципу «верховенства права» при державотворення в Україні, саме тому аналіз останнього має велике значення при практичному застосуванні правових норм та розвитку теорії права.

Рівень розробки теми. Висвітлення вказаного принципу знайшло своє опрацювання у наукових розробках таких вчених: Ж. Дзейко, Є. Євграфова, В. Журавський, О. Зайчук, Ю. Зап'як, А. Колодій, М. Козюбра, М. Кравчук, Г. Мурашин, М. Цвік, Ю. Оборотов, Н. Оніщенко, М. Погребняк, П. Рабінович, В. Селіванов, О. Скакун, С. Шевчук та ін. Однак практика показує, що принцип «верховенства права» ще перебуває на стадії свого утвердження як у плані правореалізації, так і щодо свого закріплення в сучасному законодавстві, тому потребує подальших наукових розробок.

Метою наукової розвідки є дослідження і висвітлення сутності та ключових особливостей принципу «верховенства права» й окреслення його впливу на державотворення України.

Завдання дослідження з'ясувати сутність, основні риси принципу «верховенства права» та його вплив на державотворення України на основі останніх розробок вчених.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно з'ясувати, над чим право панує і здійснює своє верховенство. Принцип «Верховенства права» закріплено в ч.1 ст.8 Конституції України, оскільки він є одним з провідних засад конституційного ладу будь-якої сучасної демократичної, соціальної, правової держави [1].

Отже, створення демократичної, правової держави без врахування і реалізації принципу «верховенства права» буде не повноцінним.

Сутність принципу «верховенства права», полягає в наступному: у забезпеченні прав та основоположних свобод людини; у реалізації презумпції невинуватості; у запровадженні юридичної рівності усіх осіб незалежно від соціального, майнового статусу, релігійних уподобань у реальному житті тощо; у гарантованому судовому механізмі реалізації та захисту прав людини [4].

Однією з основних проблем запровадження в Україні принципу «верховенства права» є його недостатня регламентація в нормативно-правових актах та конкретизація в спеціальному чинному законодавстві.

Здебільшого в нормативно-правових актах саме йде посилання не на принцип «верховенства права», а на принцип законності. Це пояснюється намаганням вітчизняних вчених мислити радянськими стереотипами і бажанням звести принцип «верховенства права» до принципу законності, що є неприпустимим, адже ні в якому разі не можна ототожнювати принцип законності та принцип «верховенства права», тому що не завжди норми, умови, вимоги закону відповідають правовим нормам, оскільки велика кількість нормативно-правових актів пристосована до потреб влади, а не громадянського суспільства, що й призводить до порушення основних прав і свобод людини і громадянина.

Існує безліч підходів до визначення поняття «верховенство права». Це пов'язане з тим, що воно є багатограним за своєю сутністю та змістом. За сучасних умов розвитку держави і права можливий консенсус щодо обов'язкових елементів поняття принципу «верховенства права», зокрема таких, як: законність, правова визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя перед незалежним та неупередженим судом, повага та дотримання прав людини, недискримінація та рівність перед законом[8].

Тому, на думку М. Кравчука, попри значимість всіх принципів права, які становлять стрижень правової матерії, базовим, основним із них є принцип «верховенство права». За твердженням вчених світу «верховенство права» включає формальну законність, демократію та індивідуальні права [6, с.100-101].

Важливо, що принцип «верховенства права» слід сприймати, як інтегральний. Так, західна юридична доктрина сприймає принцип «верховенства права» як сучасний Закон Природи (*Lex Naturalis*).

Саме такий (інтегральний) підхід до тлумачення принципу «верховенства права» демонструє й Конституційний Суд України. У його інтерпретації принципу «верховенства права» справедливість постає визначальним поняттям «верховенства права».

Водночас необхідно розуміти, що категорія справедливості є абстрактною і суб'єктивною. Отже, принцип «верховенства права» необхідно, перш за все, пов'язувати з невід'ємними та невідчужуваними правами людини, де фактично й реалізується вищезгадана ідея справедливості. Таким чином, більшість науковців вважають, що основне призначення принципу «верховенства права» полягає у забезпеченні свободи і прав людини. У західній правовій теорії і практиці принцип «верховенства права» традиційно ототожнюється переважно з верховенством фундаментальних прав людини [3].

Прийняття ООН Декларації про верховенство права – позитивний момент у вирішенні глобальних проблем щодо його реалізації та дотримання як на міжнародному, так і на національному рівні. Адже законодавство, система влади будь-якої держави, в тому числі й України, повинна відповідати міжнародним критеріям та стандартам, які існують у світовій спільноті. Для забезпечення «верховенства права» в державі спочатку необхідно розробити механізм адаптації законодавства до сучасного громадянського суспільства, докорінно змінити принципи побудови трьох гілок влади, провести реформи, які б мали не формальний, а фактичний зміст, реалізація яких можлива та не є простою абстракцією.

І ще, принцип «верховенства права» має нормативне закріплення не тільки на національному, а й європейському рівні, адже європейські організації визнали принцип верховенства права засадничим як у своїх правових системах, так і правових системах держав-членів. У основі правопорядку ЄС лежать такі фундаментальні принципи як «демократії,

поваги до прав людини, верховенства права», які знайшли своє відображення у Договорі про Європейський Союз. Але саме принцип «верховенства права» є ключовим у співвідношенні норм права європейських країн-членів ЄС. Для України практика Європейського суду з прав людини є важливою правовою підставою для надання своїх вимог та заперечень [2].

Складовими «верховенства права» є принципи рівності і справедливості, правової визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі.

Варто підкреслити, що правовий розвиток будь-якої держави, безумовно, залежить від того, які саме вихідні ідеї покладено в його основу. Правові принципи є базовими ідеями та положеннями, що, з одного боку, відображають усталені погляди на право, його суть, розкривають його змістово-сміслові характеристики, фіксують правові цінності; з іншого боку, вони є загально прийнятими вимогами, вираженими в узагальненій формі й адресованими суб'єктам права.

Принцип «верховенства права» має фундаментальну вагомість, оскільки цей принцип вказує, що не держава створює право, а навпаки, право є основою організації і життєдіяльності держави в особі її органів публічної влади та посадових осіб.

У цьому плані О. Костенко зазначив, як люди будуть застосовувати закон, залежить від стану їх волі і свідомості. Цей стан визначається соціальною культурою людей, під якою слід розуміти міру узгодженості їх волі і свідомості із природними законами соціального життя, від їх ідеології, адже яка ідеологія, таке і застосування [5].

На думку В.Тация: «розгляд принципу «верховенства права» поза верховенством Конституції України і законів – це шлях до беззаконня й уседозволеності, а визнання тільки верховенства закону поза системним розумінням принципу «верховенства права» – шлях до прийняття несправедливих, негуманних законів та інших нормативно-правових актів» [4].

Передусім, у правовій державі визначено, що особа має певну сферу самореалізації та самовиявлення, у яку держава не має права втручатися, зокрема, право і закон розмежовується, а верховенство права утверджується відповідно до закону.

Основоположна роль принципу «верховенства права» полягає не лише в співвідношенні права та закону, а й у внутрішній організаційній ієрархічній структурі законодавства, де зберігається чітка диференціація за юридичною силою. За твердженням М.Кравчука, закон може бути і не правовий, мати беззмістовну форму, а це буде узаконене свавілля [7, с.197].

Висновки. Отже, враховуючи усе вище зазначене, принцип «верховенства права» є базовим стрижнем правової матерії, провідною

ідеєю, яка має пронизувати всю державну політику України, яка спрямовує, у першу чергу, державу у відповідне русло, визначає пріоритети цієї політики та, головним чином, працює в інтересах суспільства.

Відповідно закріпленням даного принципу в Основному Законі підтвердило прагнення власної держави будувати свою правову систему на основі засад, які є фундаментальними ціннісними критеріями демократичної, соціальної, правової, держави. І ще, важливо, що змістовним елементом «верховенства права», дієвим інструментом регулювання суспільних відносин виступило гарантування прав людини і основоположних свобод, що окреслило зміст державотворення України.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141. В редакції від 01.01.2020 р (дата звернення 29.10.2020 р.)
2. Принцип верховенства права як засада державного управління. URL. <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1191/1/11.pdf>. (дата звернення 29.10.2020)
3. Верховенство права: сучасні інтерпретації. URL. http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2013/2-1-1_2013/22.pdf (дата звернення 29.10.2020)
4. Верховенство права як основоположний принцип сучасного правотворення URL. <https://core.ac.uk/download/pdf/47216374.pdf> (дата звернення 29.10.2020)
5. Костенко О.М. Конституція і ідеологія: проблема співвідношення. Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики: Зб-к наук, статей. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. С. 87-93.
6. Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. [для студ. ЗВО]. 3-є вид., змін. й допов. Тернопіль: Економічна думка, 2016. 420 с.
7. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. ЗВО. 3-тє вид., змін. й допов. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 524 с.
8. КСУ. Верховенство права. URL. <http://ccu.gov.ua/storinka-knygy/34-verhovenstvo-prava> (дата звернення 29.10 2020 р.).

Daniel Zero

*Student of the Faculty of Law and Administration
University of Warmia and Mazury in Olsztyn, Poland*

LEGAL DILEMMAS IN LIGHT OF THREATS FROM THE GLOBAL NETWORKS

Kiedy 29 października 1969 roku tworzono pierwsze węzłowe sieci nazywane ARPANET-em, nikt nie był w stanie przewidzieć, jaki wpływ na